

# MAAILMAMAJANDUSES TUGEVAMA EUROOPA POOLE

## Horst Köhler<sup>1</sup>

Mul on suur rõõm viibida täna siin ning esineda teist korda ida-lääne konverentsil. Mu esimene külaskäik leidis aset 2000. aastal, kui konverentsi teema oli "Ülemineku lõpuleviimine". Nüüd, kõigest kolm aastat hiljem, ei ole sõna *üleminek* enam konverentsi nimes. Kas püstitatud ülesanne on täidetud? Mina nii ei arva ja ma loodan, et see konverents annab võimaluse mõtiskleda uuest üleminekust – üleminekust Euroopasse, mis võib anda suure panuse kasvavasse maailmamajandusse ja üldisesse heaollu.

### ■ Maailmamajandus ■

**Maailmamajanduse väljavaated paranevad.** Ameerika Ühendriikide juhtimisel muutuvad arenenud riikide majanduse taastumise perspektiivid üha paremaks. See on hea uudis ka arenevaile turgudele ja arenguriikide majandusele, mis on samuti finantsturgude toetavast keskkonnast kasu lõiganud. Kuid me teame, et ohud jäävad. Suurim oht on maailmamajanduse ülemäärane sõltuvus Ühendriikide majanduskasvust ning sellest tulenevad jooksevkonto puudujäägid kogu maailmas. Nende puudujääkide korrapärane kõrvaldamine peab olema rahvusvahelise majanduspoliitika põhieesmärk ning see eeldab koostööd kõigi suuremate riikide ja piirkondade vahel.

**Suurim oht on maailmamajanduse ülemäärane sõltuvus Ühendriikide majanduskasvust.**

- **Ühendriikides** on oluline raha- ja eelarvepoliitiline stiimul praegu ettevalmistamisel. Ent kui eelarvepoliitika on pakkunud majandusele lühiajalist toetust, siis edaspidi on väga oluline taastada keskpikal perioodil eelarve tasakaal.
- **Euroalal** on majanduse taastumise tunnused ikka veel ebakindlamad. Kuid üha enam on märke taastunud enesekindlusest ning lootust sisendab ka see, et mitmed euroala majandused on lõpuks alustanud struktuurireforme, mis oleks tulnud ammu läbi viia.
- **Jaapanis** viitavad viimased andmed lähiaja majanduslike väljavaadete väga oodatud paranemisele. Kuid struktuurireformid äri- ja finantssektoris peavad hoogsalt jätkuma, et suurendada majanduskasvu võimalusi pikas perspektiivis.

<sup>1</sup> Horst Köhler on Rahvusvahelise Valuutafondi tegevdirektor. Alljärgnev on lühendatud tõlge tema kõnest 2. novembril 2003 Viinis ida-lääne konverentsil.

- **Arenevate turgude** puhul on nii mõneski riigis hakanud vilja kandma sobiv majanduspoliitika ja teostatud struktuurireformid. Kuid tähelepanuta ei tohi jätta ka ohte, mis on tingitud peamiselt püsivalt kõrgest riigivõla tasemest. Tuleb ära kasutada praegusi soodsaid rahastamistingimusi, kui võimalust neid ohte vähendada. Seal aga, kus reserv on kasvanud kiiresti ning jooksevkonto ülejääk on suur, oleks nii kohaliku kui ka üleilmse tasandi seisukohalt kasulik rakendada paindlikumat vahetuskurssi.

## ■ Poliitilised eelistused suurema ja tugevama Euroopa loomiseks ■

Millised peaksid sellisel globaalsel taustal olema **Euroopa poliitilised eelistused**? Koos ELi laienemisega muutub kõigi Euroopa majanduste saatuse omavahel palju tihedamalt seotuks. Ma olen kindel, et laienemine toob märkimisväärt kasu nii vanadele kui ka uutele liikmesriikidele, kas või siseturu avardumise kaudu, kuid mitte ainult. Lisaks sellele pakub tihedam majanduslik ja poliitiline lõimumine Euroopas uusi kapitali ja tehnoloogia allikaid. Praeguste liikmesriikide jaoks toovad uued liikmed kaasa uudsed vaatenurgad ning lisavad konkurentsile vajalikku hoogu. Ent kuigi ühildumisprotsess ja uute noorte turumajanduste dünaamilisus soodustab mõnda aega ühinevate riikide majanduse arengut, on keskpikas perspektiivis kõigi Euroopa riikide ülesanne üks ja seesama: kuidas püsida maailmajanduses konkurentsivõimeline, kuidas tõsta oma elanike elatustaset ning kuidas tagada, et majanduskasvust saadav tulu jaguneb nii laialdaselt kui võimalik?

**Pole mingit põhjust liigseks pessimismiks.** Euroopa majandusel on jätkuvalt olulisi tugevaid külgi, sealhulgas hea riiklik infrastruktuur, haritud ja väljaõpetatud tööjõud ning

**Euroopa toetuste süsteemid on liiga helled ja maksud liiga kõrged selleks, et oodata keskmises perspektiivis kiiret ja kõrge tööhõivega majanduskasvu.**

kodumaine kõrge säästumäär koos finantsüsteemidega, mis suudavad vahendeid kasulikult investeerida. Mitmes valdkonnas on Euroopa ettevõtted kvaliteedi ja innovatiivsuse alases konkurentsivõimelises endiselt maailmas juhtpositsioonil. Kuid üleilmastumise ja maailma turgude kiireneva lõimumise tõttu tuleb kogu aeg püsida liikumises, st on vaja majanduslikku ja poliitilist suutlikkust, et kohaneda pidevate muutustega. Uued kasvukeskused on tekkinud Aasias, kus majanduskasv on olnud viimasel aastakümnel Euroopa omast kiirem 5 protsendipunkti võrra aastas. Meie *World Economic Outlooki* järgi jätkub see samamoodi ka järgmistel aastatel. Ma arvan, et kiire majanduskasv taastub ka Ühendriikides. Selle peamisi tõukejõude on riigi erakordne suutlikkus tehnilisi uuendusi luua. Seepärast peab suurem

Euroopa minu meelest muutuma ka tugevamaks Euroopaks, mis vaatab väljapoole ning suudab edukalt konkureerida maailmajanduses.

**Lääne-Euroopas** on piisavalt palju räägitud sellest, mida tuleb ära teha. Minu meelest on ELi Lissaboni Ülemkogu päevakorras õigesti välja toodud põhilised eesmärgid: suurendada motivatsiooni tööd teha, edendada innovatiivsust parema haridus- ja koolitus-

süsteemi abil ning ergutada konkurentsipüsimeks vajaliku tipptehnoloogia arendamist. Nende eesmärkide saavutamiseks on vaja struktuurireformide märgatava kiirendamise abil rünnata aeglase majanduskasvu algpõhjust. Eriti puudutab see tööturгу, millel on keskne roll ka Lääne-Euroopa suurtes eelarveprobleemides. Erinevad riigid ja piirkonnad lähenevad tööturule jätkuvalt erineval moel, ning õigustatult. Kuid Euroopa toetuste süsteemid on liiga helled ja maksud liiga kõrged selleks, et oodata keskmises perspektiivis kiiret ja kõrge tööhõivega majanduskasvu. Ma tervitan uut reformihoogu, mida väljendab selgesti Saksamaa programm Agenda 2010, ning reformide algatamist mitmes muudes riikides, sealhulgas teretulnud edusamme pensionireformi alal Prantsusmaal, Itaalias ja sugugi mitte viimases järjekorras siin, Austrias. Kuid pole mingit kahtlust, et reforme tuleb süvendada ja laiendada, kui me tahame, et keskmises perspektiivis oleks nende viljadeks suurenenud majanduskasv ja tööhõive.

**Kesk-Euroopa ja Balti riigid**, mis valmistuvad ELiga ühinema, võivad ohkusega tagasi vaadata viimase kümnendi jooksul majanduses tehtud märkimisväärsele edusammudele. Makromajanduse stabiliseerimisele on järgnenud igakülgne majanduslik ümberstruktureerimine. See toob kaasa majanduse konkurentsivõime edasise kasvu, milles suurt rolli mängivad ka jätkuvad mahukad välismaised otseinvesteeringud. Kuid praegu pole õige aeg puhata. Paljude riikide suur jooksevkonto puudujääk ja tasakaalustamata eelarve näitavad nende jätkuvat ebakindlust ning rahvastiku vananemisest tingitud surve avaliku sektori ressursidele on enamikus riikides võrreldav Lääne-Euroopa analoogse olukorraga. Ka finantssektor on paljudes riikides endiselt vähearenenud ning institutsionaalne raamistik, eriti prognoositavad ja hästi rakendatavad õiguslikud ja reguleerivad süsteemid, ei vasta ikka veel parimaile rahvusvahelistele tavadele. Nende probleemide otsustav käsitõõtmine tagab selle, et Kesk-Euroopa ja Balti riigid jäävad veel paljudeks aastateks investeringute ja töökohtade loomise keskusteks.

**Euroopa laienedes on oluline, et ta ei tõmbuks oma avardunud piiride taha.** Viimase poole sajandi jooksul on Euroopa Liidu ülesehitamine toonud Lääne-Euroopa inimestele rahu ja seninägematut heaolu. Ma olen kindel, et laienemine, mille tulemusena tekib umbes 450 miljonist inimesest koosnev majanduspiirkond, mis annab tublisti üle neljandiku maailmamajanduse kogutoodangust, on väga paljutõotav nii praeguste kui ka uute ELi liikmesriikide jaoks. Kuid selleks, et tagada Euroopale helge tulevik, on vaja väljapoole vaatavat strateegiat. Tuleb ära kasutada üleilmastumisest tulenevad võimalused, kaotamata seejuures oma nägu. Balkani riikidele on võti püsiva stabiilsuse ja paraneva heaolu juurde selge tulevase ELi liikme perspektiiv ja tegutsemine selle nimel. Lääne-Balkani riikidega sõlmitud stabiilsus- ja assotsiatsioonilepingud juba innustavad poliitikuid ja avalikkust ning näitavad neile suunda. Kuid EL saab neid aidata ka mitmel muul moel. Ma toetan Euroopa Liidu hiljutist laiemat Euroopa algatust, mis näeb keskmises perspektiivis ette majandussidemete võimalikku tihendamist liidu uute idanaabritega, sealhulgas uutest naaberriikidest eksporditavate kaupade paremat turulepääsu. Ma loodan ka, et ELi põllumajanduspoliitika reform – võtmelement Doha läbirääkimiste vooru edukaks lõpetamiseks – aitab kaasa kaubavahetuse elavdamisele selle piirkonnaga.

**Selleks, et tagada Euroopale helge tulevik, on vaja väljapoole vaatavat strateegiat.**

## ■ Rahvusvahelise Valuutafondi roll laiemas Euroopas ■

**RVFi roll Euroopas areneb koos Euroopa suureneva majandusliku lõimumisega.** Me keskendume üha enam rahvusvahelistele probleemidele, aga ka üksikute riikide poliitikale.

- **Jätkuva järelevalvamise** käigus keskendume me edaspidigi Euroopa põhi-küsimustele, näiteks korraliku keskpikaks perioodiks mõeldud eelarveraamistiku loomisele, kaugemate probleemide – eriti rahvastiku vananemise – arvestamisele praegustes eelarvekavades ning pikaajalise kasvupotentsiaali suurendamiseks vajalike struktuurireformide juurutamisele. Uutele liikmesriikidele toob ettevalmistusperiood euroalaga liitumiseks tõenäoliselt kaasa keerulisi ülesandeid raha- ja vahetuskursipoliitikas. Sobiv strateegia ja aeg euro kasutuselevõtuks on erinevais riikides ilmselt erinev, kuid pikaajalise makromajandusliku stabiilsuse saavutamine on kindlasti üks eeltingimusi. Ma ootan huviga põhjalikumat arutelu selle küsimuse üle, muu hulgas konverentsil, mille RVF korraldab järgmise aasta alguses koos Tšehhi keskpangaga.
- Niisama tähtis – eriti ELi uutes ja võimalikes tulevastes liikmesriikides – on ka meie töö **läbipaistvuse ning rahvusvaheliste standardite ja eeskirjade** alal. Praktikast parimaiks osutunud rahvusvaheliste standardite täitmisel on oluline roll ärilise usaldusväärsuse suurendamise, investeeringute ligimeelitamise ja uute töökohtade loomise seisukohalt. Meie finantssektori hindamisprogramm keskendub jätkuvalt sektori reformidele, eriti selleks, et parandada riskide hin-

**Sobiv strateegia ja aeg euro kasutuselevõtuks on erinevais riikides ilmselt erinev, kuid pikaajalise makromajandusliku stabiilsuse saavutamine on kindlasti üks eeltingimusi.**

damist ja finantsjärelevalvet. Mitmes riikides on jätkuvalt meie tähelepanu all ka eelarvepoliitika läbipaistvus, kaasa arvatud auditeerimisüksuste roll riigi rahanduse juhtimisel ja korruptsiooni vähendamisel. Esitatavate majandusnäitajate kvaliteedi ja läbipaistvuse parandamine on jätkuvalt tähtis riigi majanduse juhtimise tugevdamisel ja meie fondi liikmete tihedamal lõimumisel rahvusvaheliste finantsturgudega. Me jätkame kõigis neis valdkondades viljakat koostööd Euroopa Komisjoni ja Euroopa Keskpangaga.

Ma olen optimistlik, et suurem Euroopa võib olla ühtlasi ka tugevam Euroopa. Kesk- ja Ida-Euroopa ning Balti riikide edumeelne majanduslik ühendamine Euroopa Liiduga toob kaasa paremad töökohad ja kauaoodatud elatustaseme tõusu üha suuremale osale selle piirkonna rahvastikust. Kuid üleilmastumine sunnib pidevalt koha-

nema ja muutuma, sest info levik, innovatiivsus ja tehnilised uuendused avardavad kõigi riikide võimalusi ja turge. 1950. aastal ütles üks ühinenud Euroopale alusepanijaid Robert Schuman, et *Euroopat ei looda ühe hoobiga ega ühe plaani järgi. See rajatakse konkreetsete, tõeliselt ühiste saavutuste abil.* Nüüd, 21. sajandi alguses, saab suurem Euroopa jälle konkreetsete sammude abil kujundada oma tulevikku ning olla jõud, mis võitleb üleilmse õitsengu eest.